THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Established 1910 Phones: 55 409—62 213
Winnipeg — Manitoba

דער פּראָטעסט קעגן דער סקול-באָרד

עס איז נים מער ווי נאַטירלאַך, אז די האַנדלונג פון דער היגער סקול באָרד, וואָס האָט איינגעפירט עקאָנאָמיע אויפ'ן חשבון פון די בילדונג פון די לאַכקייטן פון די קינדער, — זאָל געפינען די ביטערסטע קריגנערשאַפט ביי דער היגער אידישער באַפעלקערונג. די אידן האָבן א צו הויכע אכטונג צו בילדונג און זיי האָבן צו לאַנג געקעמפט פאַר בילדונגס מעגלאַכקייטן פאַר זייערע קינדער, אז זיי זאָלן פאַרשווייגן אַן עולה ווי די, וואָס איז באַגאַנגען געוואָרן פון דער היגער סקול באָרד.

אוואָדע אַנערקענט די היגע אידישע באַפעלקערונג אויך די נויטווענדיקייט פון עקאָנאָמיע אין אַזאַ שווערער צייט. אָבער פונקט ווי קיין מאַטע און מאַטע וועט אינטער די שווערסטע אומשטענדן נים זוכן צו שפּאָרן קיין מילך פון די קינדער, אַזוי גייך איך נים די אידישע מאַטעס און מאַטעס אַז איינשפּאָרונגען זאָלן געמאַכט ווערן אויפ'ן חשבון פון דער בילדונג פון זייערע קינדער. — בילדונג וואָס איז ניטיק פאַר זייער גייסטיקער אַנטוויקלונג נים ווייניקער, ווי מיך פאַר זייער פיזישן געזונט.

און עס איז אויך גאַנץ נאַטירלאַך, אז די אידישע באַפעלקערונג, וואָס לעבט אין פאַרהעלטנסמעסיק אַרימערע אומשטענדן און איז נים אַזוי באַהאַוזט אין געכורט קאָנטראָל, זאָל אַמשווערסטן פילן די נייע באַשרייבונגען. די רייכערע לויגט זיך מסתמא דער געשעפט, — אַבי צו צאָלן אַביסל זייערע שטייערן: זיי זיינען בכח צו קויפן די בילדונג וואָס זיי ווילן פאַר זייערע קינדער. אָבער די אַרימערע עלעמענטן ווילן פשוט געטריבן ווערן צו שניידן די בילדונג פון זייערע קינדער.

עס איז דערפאַר קיין וואונדער נים, וואָס די גאַנצע אידישע באַפעלקערונג, וואָס לעבט אין פאַרהעלטנסמעסיק אַרימערע אומשטענדן און איז נים אַזוי באַהאַוזט אין געכורט קאָנטראָל, זאָל אַמשווערסטן פילן די נייע באַשרייבונגען. די רייכערע לויגט זיך מסתמא דער געשעפט, — אַבי צו צאָלן אַביסל דערפאַר שטייערן: זיי זיינען בכח צו קויפן די בילדונג וואָס זיי ווילן פאַר זייערע קינדער. אָבער די אַרימערע עלעמענטן ווילן פשוט געטריבן ווערן צו שניידן די בילדונג פון זייערע קינדער.

עס איז דערפאַר קיין וואונדער נים, וואָס די גאַנצע אידישע באַפעלקערונג, וואָס לעבט אין פאַרהעלטנסמעסיק אַרימערע אומשטענדן און איז נים אַזוי באַהאַוזט אין געכורט קאָנטראָל, זאָל אַמשווערסטן פילן די נייע באַשרייבונגען. די רייכערע לויגט זיך מסתמא דער געשעפט, — אַבי צו צאָלן אַביסל דערפאַר שטייערן: זיי זיינען בכח צו קויפן די בילדונג וואָס זיי ווילן פאַר זייערע קינדער. אָבער די אַרימערע עלעמענטן ווילן פשוט געטריבן ווערן צו שניידן די בילדונג פון זייערע קינדער.

עס איז אויך גאַנץ נאַטירלאַך, אז די אידישע באַפעלקערונג, וואָס לעבט אין פאַרהעלטנסמעסיק אַרימערע אומשטענדן און איז נים אַזוי באַהאַוזט אין געכורט קאָנטראָל, זאָל אַמשווערסטן פילן די נייע באַשרייבונגען. די רייכערע לויגט זיך מסתמא דער געשעפט, — אַבי צו צאָלן אַביסל דערפאַר שטייערן: זיי זיינען בכח צו קויפן די בילדונג וואָס זיי ווילן פאַר זייערע קינדער. אָבער די אַרימערע עלעמענטן ווילן פשוט געטריבן ווערן צו שניידן די בילדונג פון זייערע קינדער.

עס איז דערפאַר קיין וואונדער נים, וואָס די גאַנצע אידישע באַפעלקערונג, וואָס לעבט אין פאַרהעלטנסמעסיק אַרימערע אומשטענדן און איז נים אַזוי באַהאַוזט אין געכורט קאָנטראָל, זאָל אַמשווערסטן פילן די נייע באַשרייבונגען. די רייכערע לויגט זיך מסתמא דער געשעפט, — אַבי צו צאָלן אַביסל דערפאַר שטייערן: זיי זיינען בכח צו קויפן די בילדונג וואָס זיי ווילן פאַר זייערע קינדער. אָבער די אַרימערע עלעמענטן ווילן פשוט געטריבן ווערן צו שניידן די בילדונג פון זייערע קינדער.

עס איז דערפאַר קיין וואונדער נים, וואָס די גאַנצע אידישע באַפעלקערונג, וואָס לעבט אין פאַרהעלטנסמעסיק אַרימערע אומשטענדן און איז נים אַזוי באַהאַוזט אין געכורט קאָנטראָל, זאָל אַמשווערסטן פילן די נייע באַשרייבונגען. די רייכערע לויגט זיך מסתמא דער געשעפט, — אַבי צו צאָלן אַביסל דערפאַר שטייערן: זיי זיינען בכח צו קויפן די בילדונג וואָס זיי ווילן פאַר זייערע קינדער. אָבער די אַרימערע עלעמענטן ווילן פשוט געטריבן ווערן צו שניידן די בילדונג פון זייערע קינדער.

א סוף צום בלבול אויפן לאַטווישן אידנטום

(א בריוו פון רינע)
(ספּעציעל פאַר ד. א. וו. דורך "איטא")
פון ה. שער

ס'איז שוין כמעט געוואָרן אין לעט־לאַנד א כלל: ווי נאָר די אידן האָבן ארויסגעשטעלט א גערעכטע פאָדערונג, פלעגן די לאַטווישע אַנטיסעמיטן סיי אין פאַרלאַמענט, סיי אין דער פּרעסע, איר פּרוּוון מבטל מאַכן דורכן ארויסרופן א שווערע באַשולדיקונג קעגן דעם נאַנצן אידישן קבוץ. די באַשולדיקונג איז באַשטאַנען אין דעם, וואָס בעת לעטלאַנד האָט געקעמפט פאַר דער באַפרייאונג פון איר טעריטאָריע פונם אויסערלאַנד שונא, האָבן די אידן כלומרשט נים דערפילט זייער חוב לגבי דעם פאָטערלאַנד.

די דאָזיקע באַשולדיקונג האָט מען פון דעם אידישן צד קיינמאָל נים אָפּגעוואָרפן. פשוט דערפאַר, ווייל די אידן אליין האָבן נים געוואוסט וועגן דעם. אַז די לאַנדס באַפרייאונג האָבן גענומען אַן אָפּטיוון אַנטייל אין די סאַמע וויכטיקסטע קאַמפּס פאַרמירונגען, אפילו אין קריגס בירגערלאַכע התחייבות'ן, איז נים מער ווי אַן אויסגעטראַכטער בלבול.

נאָך נאָר נים לאַנג צוריק, האָט איר נער פון די גרעסטע אַנטיסעמיטן אין לעטלאַנד, דער דעפּוטאַט מילבערג, אליין א געוועזענער אַפּיצער, בעת דער דעבאַטע פון דעם בלבול. נים אַלע האָבן אָבער ווייטער געקאָנט שווייגן און אין דער ערשטער שורה, זיינען דאָס געווען די אַרישע פריייהייטס־קעמפער, וואָלכע האָבן מער פון די איבעריקע געפילט אויף זיך די נאַנצע פאַלשקייט פון דעם דאָזיקן ארויסגעשטעלט א גערעכטע פאָדערונג, בלבול.

זיי האָבן געגרינדעט א ספּעציעלן פאַראיין און האָבן זיך געגומען מיט דער עק־שנות פון אויסגעפּרוּוּוטע מיליטער־לייט, זאַמלען די נויטיקע מאַטעריאַלן, וואָס האָבן נאָר א וועלכן נים איז שייר־מיט צום אַנטייל פון די אידן אין דער באַפרייאונג פון לאַטלאַנד.

די רעזולטאַטן פון דער דאָזיקער אַר־בעט זיינען איצט פאַרעפנטלאַכט גע־וואָרן אין א ספּעציעלן אַלמאַנאַך, וואָס איז ארויסגעגעבן געוואָרן פונם דער־מאַנטן פאַראיין. פון אים דערוויסן מיר זיך, אויפן סמך פון דורך קאָנטראַלירטע ראַטן, אַז אין די קאַמפן פאַר לעט־לאַנדס באַפרייאונג האָבן גענומען אַן אַק־טיוון אַנטייל אין די סאַמע וויכטיקסטע קאַמפּס פאַרמירונגען, אפילו אין קריגס בירגערלאַכע התחייבות'ן, איז נים מער ווי אַן אויסגעטראַכטער בלבול.

נאָך נאָר נים לאַנג צוריק, האָט איר נער פון די גרעסטע אַנטיסעמיטן אין לעטלאַנד, דער דעפּוטאַט מילבערג, אליין א געוועזענער אַפּיצער, בעת דער דעבאַ־טע אין פאַרלאַמענט וועגן דער קאָנאַמי־שער פאָליטיק פון דער רעגירונג לגבי די אידן, איבערגעשריגן אין דער ערשטער שורה: "אַלע דאָס געווען אַן אַרישער בלבול און ס'האָט זיך נים געפונען קיין איין אידישער דעפּוטאַט, וועלכער זאָל מיט ציפערן אין האַנט אָפּוואַרפן די אַנ־טיסעמיטישע באַהויפּטונגען פונם לעטישן דעפּוטאַט.

שווייגן איז א סמן פון הסכמה. און ס'איז אויסגעקומען, אז די אידן אליין באַשטעטיקן אומדירעקט דיריקטיביס פון דעם בלבול. נים אַלע האָבן אָבער ווייטער געקאָנט שווייגן און אין דער ער־שטער שורה, זיינען דאָס געווען די אַר־אַרישע פריייהייטס־קעמפער, וואָלכע האָבן זיך אין א פאַן. די פאַן געשאַנק האָט נים פאַרוואַנדלט אין א גרויסן יום־טוב פאַר פאַר די אידישע פריייהייטס קעמפער, נאָר פאַרן נאַנצן אידישן קיבוץ אין לעט־לאַנד. שוין פון נאַנץ פרי האָבן איבער די גאַסן פון ריגע מאַרשירט גרופּעס אידישע פריייהייטס־קעמפער און דעלעגאַ־ציעס פון אידישע סטודענטן און יונגט אָרגאַניזאַציעס, צום שלאָס פונם לאַט־ווישן פּרעזידענט, וואו ס'איז פאַרגעקומען די פייערונג פון איבערגעבן די פאַן. דער פּלאַץ אַרום שלאָס איז געווען איבערפילט מיט א טויזנט קעפּיקן עולם און נים נאָר פאַר די לעטן, נאָר אפילו פאַר די אידן איז געווען א נייעס צו זעען אַזאַ גרויסע צאָל אידן, וואָס האָבן געקעמפט פאַר לעטלאַנד און וואָס וועגן דעם איז ביז איצט נאָך קיינעס נים געווען באַ־קאַנט.

דער קולימינאַציאָנס פונקט פון די פיי־ערונגען איז געווען די דערדע פונם מלוכה פּרעזידענט, וועלכער האָט דערמאָנט די פאַרדינסטן פון די אידן ביים אויס־קעמפן לאַטלאַנדס פריייהייט און גערופן אַלע נאַציעס פונם לאַנד צו א געמיינ־זאַמער אַרבעט. אָבער נים נאָר דעמאָנ־סטריל זיינען אויסן געווען די אידישע פריייהייטס קעמפער. זייער כוונה גייט א סך ווייטער: שאַפן א דערנענטערונג און פריינטשאַפט צווישן די לעטן און די אידן און וועגן דער פאַרטיידיקער פון דער אַלגעמיינער אידישער אינטערעסן.

דער פאַרבאָנד פון די אידישע פריי־הייטס קעמפער, באַפרייטקייט זיך דערי־בער נים דערפיר, וואָס איבער צוויי הונ־דערט פון זיינע מיטגלידער האָבן באַקער מען פון דער מלוכה ערד חלקים. נאָר האָט אָנגענומען א קאָמפּאַניע, אז די אידן זאָלן געגעבן ווערן די מעגלאַכקייט אַק־טיוון אַנטייל צו נעמען אינם נעזעלשאַפט־לאַכן לעבן פון לאַנד דורכן אריינגעבן זיי אין מלוכה'שן און מוניציפּאַל דינסט. דאָס הייסט, פשוט גערעדט, מען זאָל בכלל זיי באַהאַנדלען ווי גלייכע ביר־גער . . .

דער קאַמף וועט זיכער זיין נים קיין לייכטער און מען וועט מוזן שווער קעמפן פאַר יעדע פּאָזיציע.

אָט, למשל, האָט די אידישע געזעל־שאַפטלאַכקייט אין לעטלאַנד איצט אַנ־געהויבן א קאַמף קעגן דער נייער גזי־רה, וואָס איז דער עיקר געווענדעט קעגן אידישע מערקער.

נים האָבנדיק קיין אויסזיכטן אַנצו־קומען אין לאַטווישן אוניווערסיטעט, האָבן צענדליקער אידישע יונגעלייט פאַר־לאָזן זייער היים און זיי האָבן זיך גע־לאָזט איבער דער ברייטער וועלט זיך לער־נען, כדי צו קאָנען שפּעטער אַנווענדן זייער וויסן אין זייער היים. נאָך יאָרן מאַ־טערנישן, דחקות און צרות האָבן ענד־לאַך די דאָזיקע יונגעלייט זיך אומגע־קערט אהיים אַלס אויסשטודירטע דאָק־טוירים, פול מיט האָפענונג, אז פאַר זיי הויפט זיך אַן א נייער לעבן. אויסגע־לאָזט האָט זיך אָבער דער היפּוך. זיך צוריקקערנדיק אהיים האָבן זיי געפונען א גזירה פון דער אוניווערסיטעט אדמיני־סטריר זיינען אויס געווען די אידישע פריייהייטס קעמפער. זייער כונה גייט א סך ווייטער: שאַפן א דערנענטערונג און פריינטשאַפט צווישן די לעטן און די אידן און וועגן דער פאַרטיידיקער פון דער אַלגעמיינער אידישער אינטערעסן.

דער פאַרבאָנד פון די אידישע פריי־הייטס קעמפער, באַפרייטקייט זיך דערי־בער נים דערפיר, וואָס איבער צוויי הונ־דערט פון זיינע מיטגלידער האָבן באַקער מען פון דער מלוכה ערד חלקים. נאָר האָט אָנגענומען א קאַמפּאַניע, אז די אידן זאָלן געגעבן ווערן די מעגלאַכקייט אַק־טיוון אַנטייל צו נעמען אינם נעזעלשאַפט־לאַכן לעבן פון לאַנד דורכן אריינגעבן זיי אין מלוכה'שן און מוניציפּאַל דינסט. דאָס הייסט, פשוט גערעדט, מען זאָל בכלל זיי באַהאַנדלען ווי גלייכע ביר־גער . . .

דער קאַמף וועט זיכער זיין נים קיין לייכטער און מען וועט מוזן שווער קעמפן פאַר יעדע פּאָזיציע.

אָט, למשל, האָט די אידישע געזעל־שאַפטלאַכקייט אין לעטלאַנד איצט אָנ־געהויבן א קאַמף קעגן דער נייער גזי־רה, וואָס איז דער עיקר געווענדעט קעגן אידישע מערקער.

נים האָבנדיק קיין אויסזיכטן אַנצו־קומען אין לאַטווישן אוניווערסיטעט, האָבן צענדליקער אידישע יונגעלייט פאַר־לאָזן זייער היים און זיי האָבן זיך גע־לאָזט איבער דער ברייטער וועלט זיך לער־נען, כדי צו קאָנען שפּעטער אַנווענדן זייער וויסן אין זייער היים. נאָך יאָרן מאַ־טערנישן, דחקות און צרות האָבן ענד־לאַך די דאָזיקע יונגעלייט זיך אומגע־קערט אהיים אַלס אויסשטודירטע דאָק־טוירים, פול מיט האָפענונג, אז פאַר זיי הויפט זיך אַן א נייער לעבן. אויסגע־לאָזט האָט זיך אָבער דער היפּוך. זיך צוריקקערנדיק אהיים האָבן זיי געפונען א גזירה פון דער אוניווערסיטעט אדמיני־סטריר זיינען אויס געווען די אידישע פריייהייטס קעמפער. זייער כונה גייט א סך ווייטער: שאַפן א דערנענטערונג און פריינטשאַפט צווישן די לעטן און די אידן און וועגן דער פאַרטיידיקער פון דער אַלגעמיינער אידישער אינטערעסן.

דער פאַרבאָנד פון די אידישע פריי־הייטס קעמפער, באַפרייטקייט זיך דערי־בער נים דערפיר, וואָס איבער צוויי הונ־דערט פון זיינע מיטגלידער האָבן באַקער מען פון דער מלוכה ערד חלקים. נאָר האָט אָנגענומען א קאַמפּאַניע, אז די אידן זאָלן געגעבן ווערן די מעגלאַכקייט אַק־טיוון אַנטייל צו נעמען אינם נעזעלשאַפט־לאַכן לעבן פון לאַנד דורכן אריינגעבן זיי אין מלוכה'שן און מוניציפּאַל דינסט. דאָס הייסט, פשוט גערעדט, מען זאָל בכלל זיי באַהאַנדלען ווי גלייכע ביר־גער . . .

דער קאַמף וועט זיכער זיין נים קיין לייכטער און מען וועט מוזן שווער קעמפן פאַר יעדע פּאָזיציע.

אָט, למשל, האָט די אידישע געזעל־שאַפטלאַכקייט אין לעטלאַנד איצט אָנ־געהויבן א קאַמף קעגן דער נייער גזי־רה, וואָס איז דער עיקר געווענדעט קעגן אידישע מערקער.

נים האָבנדיק קיין אויסזיכטן אַנצו־קומען אין לאַטווישן אוניווערסיטעט, האָבן צענדליקער אידישע יונגעלייט פאַר־לאָזן זייער היים און זיי האָבן זיך גע־לאָזט איבער דער ברייטער וועלט זיך לער־נען, כדי צו קאָנען שפּעטער אַנווענדן זייער וויסן אין זייער היים. נאָך יאָרן מאַ־טערנישן, דחקות און צרות האָבן ענד־לאַך די דאָזיקע יונגעלייט זיך אומגע־קערט אהיים אַלס אויסשטודירטע דאָק־טוירים, פול מיט האָפענונג, אז פאַר זיי הויפט זיך אַן א נייער לעבן. אויסגע־לאָזט האָט זיך אָבער דער היפּוך. זיך צוריקקערנדיק אהיים האָבן זיי געפונען א גזירה פון דער אוניווערסיטעט אדמיני־סטריר זיינען אויס געווען די אידישע פריייהייטס קעמפער. זייער כונה גייט א סך ווייטער: שאַפן א דערנענטערונג און פריינטשאַפט צווישן די לעטן און די אידן און וועגן דער פאַרטיידיקער פון דער אַלגעמיינער אידישער אינטערעסן.

(פאַרעזעצונג)

פּראָפ. זיגמונד פרויד

(צו זיין 75טן געבורטסטאָג)
פון ש. ערנסט

אין ווין פייערט מען איצט דעם 75טן געבורטסטאָג פון דעם וועלט באַריהמטן פּסיכאָאַנאַליטיקער און פאָרשער, איינער פון די גרעסטע אידישע גדולים פון הייב־טיקן דור — זיגמונד פרויד, וואָס האָט גע־מאַכט א רעוואָלוציע אין דער וויסנשאַפט און איבערגעאַנדערשט אונזער נאַנצן קוק אויף דער מענשלאַכער פּסיכיק און נייסט־קראַנקהייטן.

פרויד שטייט אין דער שפּיץ פון דער וויסנשאַפט פון דער היינטיקער צייט. ער איז ביי היינטיקן טאָג איינער פון די שטאַרקסטע נייסטיקע פערזענלאַכקייטן אין דער אינטערנאַציאָנאַלער קולטור־וועלט. נאָך עטלעכע יאָרן איז דער פּראָפ. הכל־פאַראַן, וואָס האָבן זיך אויף דערוואָרבן אַזאַ וועלט־נאָמען. דאָס זיינען אַלבערט אַינשטיין, אַלס מאַטעמאַטיקער, און הענ־ריי בערגסאָן, אַלס פילאָזאָף.

דער ערשטער האָט ערשט נים לאַנג צו־ריק באַזאָכט אַמעריקע אין די אינטערעסן פון קרן־היסוד און איז נים בלויז אַקאַדעמי־צאַציאָנאַלער איד און ציוניסט. דאַקעגן אַבער איז, בערגסאָן, — הגם ער שטאַמט פון א גוטער מיוחס'דיקער אידישער פאַ־מיליע אין וואַרשע — זייער דערוויידערט פון אידן. ניי טאַזוי אָבער פאַרהאַלט זיך זיגמונד פרויד צו זיין שטאַם. ער באַטאָנט סטרר, ניט קוקנדיק אויף דער שנאה פון די האַקקנקרייצלער אין ווין — זיין אַר־דישקייט אין זיין פּאַזיטיווע באַציאונג צו דער אידישער נאַציאָנאַלער באַוועגונג.

די לעבנס געשיכטע פון פרויד איז פול מיט רדיפות פון דער רומיקער נויאישער וועלט. מיינע עלטערן — דערציילט פרויד אין זיין אוטאָ־ביאָגראַפיע (פאַראַג פע־ליקס מיינער, לייפּציג 1926) זיינען גע־ווען אידן און אויף איך בין געבליבן א איד. מיין פאָטערלאַכע משפחה איז בשעת די רדיפות אויף אידן אין 14טן און 15טן יאָרהונדערט אַנטלאָפן פון דייטשלאַנד קיין מזרח־אייראָפּע און אין גוט באַקאַנט אַלס נאַציאָנאַלער איד און ציוניסט. דאַקעגן אַבער איז, בערגסאָן, — הגם ער שטאַמט פון א גוטער מיוחס'דיקער אידישער פאַ־מיליע אין וואַרשע — זייער דערוויידערט פון אידן. ניי טאַזוי אָבער פאַרהאַלט זיך זיגמונד פרויד צו זיין שטאַם. ער באַטאָנט סטרר, ניט קוקנדיק אויף דער שנאה פון די האַקקנקרייצלער אין ווין — זיין אַר־דישקייט אין זיין פּאַזיטיווע באַציאונג צו דער אידישער נאַציאָנאַלער באַוועגונג.

די לעבנס געשיכטע פון פרויד איז פול מיט רדיפות פון דער רומיקער נויאישער וועלט. מיינע עלטערן — דערציילט פרויד אין זיין אוטאָ־ביאָגראַפיע (פאַראַג פע־ליקס מיינער, לייפּציג 1926) זיינען גע־ווען אידן און אויף איך בין געבליבן א איד. מיין פאָטערלאַכע משפחה איז בשעת די רדיפות אויף אידן אין 14טן און 15טן יאָרהונדערט אַנטלאָפן פון דייטשלאַנד קיין מזרח־אייראָפּע און אין גוט באַקאַנט אַלס נאַציאָנאַלער איד און ציוניסט. דאַקעגן אַבער איז, בערגסאָן, — הגם ער שטאַמט פון א גוטער מיוחס'דיקער אידישער פאַ־מיליע אין וואַרשע — זייער דערוויידערט פון אידן. ניי טאַזוי אָבער פאַרהאַלט זיך זיגמונד פרויד צו זיין שטאַם. ער באַטאָנט סטרר, ניט קוקנדיק אויף דער שנאה פון די האַקקנקרייצלער אין ווין — זיין אַר־דישקייט אין זיין פּאַזיטיווע באַציאונג צו דער אידישער נאַציאָנאַלער באַוועגונג.

אין ווין פייערט מען איצט דעם 75טן געבורטסטאָג פון דעם וועלט באַריהמטן פּסיכאָאַנאַליטיקער און פאָרשער, איינער פון די גרעסטע אידישע גדולים פון הייב־טיקן דור — זיגמונד פרויד, וואָס האָט גע־מאַכט א רעוואָלוציע אין דער וויסנשאַפט און איבערגעאַנדערשט אונזער נאַנצן קוק אויף דער מענשלאַכער פּסיכיק און נייסט־קראַנקהייטן.

פרויד שטייט אין דער שפּיץ פון דער וויסנשאַפט פון דער היינטיקער צייט. ער איז ביי היינטיקן טאָג איינער פון די שטאַרקסטע נייסטיקע פערזענלאַכקייטן אין דער אינטערנאַציאָנאַלער קולטור־וועלט. נאָך עטלעכע יאָרן איז דער פּראָפ. הכל־פאַראַן, וואָס האָבן זיך אויף דערוואָרבן אַזאַ וועלט־נאָמען. דאָס זיינען אַלבערט אַינשטיין, אַלס מאַטעמאַטיקער, און הענ־ריי בערגסאָן, אַלס פילאָזאָף.

דער ערשטער האָט ערשט נים לאַנג צו־ריק באַזאָכט אַמעריקע אין די אינטערעסן פון קרן־היסוד און איז נים בלויז אַקאַדע־מיצאַציאָנאַלער איד און ציוניסט. דאַקעגן אַבער איז, בערגסאָן, — הגם ער שטאַמט פון א גוטער מיוחס'דיקער אידישער פאַ־מיליע אין וואַרשע — זייער דערוויידערט פון אידן. ניי טאַזוי אָבער פאַרהאַלט זיך זיגמונד פרויד צו זיין שטאַם. ער באַטאָנט סטרר, ניט קוקנדיק אויף דער שנאה פון די האַקקנקרייצלער אין ווין — זיין אַר־דישקייט אין זיין פּאַזיטיווע באַציאונג צו דער אידישער נאַציאָנאַלער באַוועגונג.

די לעבנס געשיכטע פון פרויד איז פול מיט רדיפות פון דער רומיקער נויאישער וועלט. מיינע עלטערן — דערציילט פרויד אין זיין אוטאָ־ביאָגראַפיע (פאַראַג פע־ליקס מיינער, לייפּציג 1926) זיינען גע־ווען אידן און אויף איך בין געבליבן א איד. מיין פאָטערלאַכע משפחה איז בשעת די רדיפות אויף אידן אין 14טן און 15טן יאָרהונדערט אַנטלאָפן פון דייטשלאַנד קיין מזרח־אייראָפּע און אין גוט באַקאַנט אַלס נאַציאָנאַלער איד און ציוניסט. דאַקעגן אַבער איז, בערגסאָן, — הגם ער שטאַמט פון א גוטער מיוחס'דיקער אידישער פאַ־מיליע אין וואַרשע — זייער דערוויידערט פון אידן. ניי טאַזוי אָבער פאַרהאַלט זיך זיגמונד פרויד צו זיין שטאַם. ער באַטאָנט סטרר, ניט קוקנדיק אויף דער שנאה פון די האַקקנקרייצלער אין ווין — זיין אַר־דישקייט אין זיין פּאַזיטיווע באַציאונג צו דער אידישער נאַציאָנאַלער באַוועגונג.

זיי אַזוי זיך אויסהיטן פון פּאַזיאָן אייזי

(פאַרזעצונג)

"דאָס האָט מיר אויסגעזעען נים אַזוי העלדיש פונ'ם פאַטער. פון דער גרויסן שטאַרקן מאַן, וואָס האָט מיך, דעם קליי־נעם אינגל ביי דער האַנט געפירט, איך האָב קעגן אַט דער סיטואַציע, וואָס האָט מיך באַנדיט, זיך פאַרגע־שטעלט אַן אַנדערע, וואָס האָט זיך גע־פאַסט צו מיינע געפילן פיל מער און בע־סער. די סצענע, אין וועלכער האַניבאַל פאַטער האָט געשוואוירן זיין קליינעם אינגל פאַר דעם הייז מזבח צו נעמען נקמה פון די רוימער. פון דאַן אַז האָט האַ־ניבאַל פאַרנומען א פּלאַץ אין מיין פאַנ־טאַזיע".

פרויד בעסטער תלמיד, דר. וויטעלס, נאָכדעם, ווי ער צייכנט דעם דאָזיקן פאַקט נים ער צו, אַז אויף פרויד'ן קען מען זאָגן מיט'ן תלמודיסטישן אַפּאָריזם "ברא כרעא דאקורה" (דאָס עפּעלע פאַלט נים ווייט פון ביימעלע), ווייל אויף זיגמונד פרויד, — הגם ער איז דער צניעות'דיקסטער טיפּ פון דער וואַרטשעפטלאַכער נאַטור, דער תלמיד־חכם, וואָס איז שטענדיק באַגרע־ניצט אין זיינע ר' אמות, מישן זיך נים מיט א קלאַפּ דעם הוט אין בלאָטע אין שרייט: יוד, ניי אַראָפּ פון טראָטואַר!

"און וואָס האָסטו געטאָן? האָט דער קליינער זיגמונד געפרעגט זיין פאַטער.

"איך בין אויף דעם פאַרוועג געגאַנגען און אויפגעהויבן מיין הוט, — איז געווען אַזוי אויפגעהויבן מיין הוט, — איז געווען דער רואיקער עטפּאַר פונ'ם פאַטער.

"דאָס האָט מיר אויסגעזעען נים אַזוי העלדיש פונ'ם פאַטער. פון דער גרויסן שטאַרקן מאַן, וואָס האָט מיך, דעם קליי־נעם אינגל ביי דער האַנט געפירט, איך האָב קעגן אַט דער סיטואַציע, וואָס האָט מיך באַנדיט, זיך פאַרגע־שטעלט אַן אַנדערע, וואָס האָט זיך גע־פאַסט צו מיינע געפילן פיל מער און בע־סער. די סצענע, אין וועלכער האַניבאַל פאַטער האָט געשוואוירן זיין קליינעם אינגל פאַר דעם הייז מזבח צו נעמען נקמה פון די רוימער. פון דאַן אַז האָט האַ־ניבאַל אַרמונען א פּלאַץ אין מיין פאַנ־טאַזיע".

פרויד בעסטער תלמיד, דר. וויטעלס, נאָכדעם, ווי ער צייכנט דעם דאָזיקן פאַקט נים ער צו, אַז אויף פרויד'ן קען מען זאָגן מיט'ן תלמודיסטישן אַפּאָריזם "ברא כרעא דאקורה" (דאָס עפּעלע פאַלט נים ווייט פון ביימעלע), ווייל אויף זיגמונד פרויד, — הגם ער איז דער צניעות'דיקסטער טיפּ פון דער וואַרטשעפטלאַכער נאַטור, דער תלמיד־חכם, וואָס איז שטענדיק באַגרע־ניצט אין זיינע ר' אמות, מישן זיך נים מיט אַ קלאַפּ דעם הוט אין בלאָטע אין שרייט: יוד, ניי אַראָפּ פון טראָטואַר!

"און וואָס האָסטו געטאָן? האָט דער קליינער זיגמונד געפרעגט זיין פאַטער.

"איך בין אויף דעם פאַרוועג געגאַנגען און אויפגעהויבן מיין הוט, — איז געווען דער רואיקער עטפּאַר פונ'ם פאַטער.

"דאָס האָט מיר אויסגעזעען נים אַזוי העלדיש פונ'ם פאַטער. פון דער גרויסן שטאַרקן מאַן, וואָס האָט מיך, דעם קליי־נעם אינגל ביי דער האַנט געפירט, איך האָב קעגן אַט דער סיטואַציע, וואָס האָט מיך באַנדיט, זיך פאַרגע־שטעלט אַן אַנדערע, וואָס האָט זיך גע־פאַסט צו מיינע געפילן פיל מער און בע־סער. די סצענע, אין וועלכער האַניבאַל פאַטער האָט געשוואוירן זיין קליינעם אינגל פאַר דעם הייז מזבח צו נעמען נקמה פון די רוימער. פון דאַן אַז האָט האַ־ניבאַל אַרמונען א פּלאַץ אין מיין פאַנ־טאַזיע".

פרויד בעסטער תלמיד, דר. וויטעלס, נאָכדעם, ווי ער צייכנט דעם דאָזיקן פאַקט נים ער צו, אַז אויף פרויד'ן קען מען זאָגן מיט'ן תלמודיסטישן אַפּאָריזם "ברא כרעא דאקורה" (דאָס עפּעלע פאַלט נים ווייט פון ביימעלע), ווייל אויף זיגמונד פרויד, — הגם ער איז דער צניעות'דיקסטער טיפּ פון דער וואַרטשעפטלאַכער נאַטור, דער תלמיד־חכם, וואָס איז שטענדיק באַגרע־ניצט אין זיינע ר' אמות, מישן זיך נים מיט אַ קלאַפּ דעם הוט אין בלאָטע אין שרייט: יוד, ניי אַראָפּ פון טראָטואַר!

"און וואָס האָסטו געטאָן? האָט דער קליינער זיגמונד געפרעגט זיין פאַטער.

"איך בין אויף דעם פאַרוועג געגאַנגען און אויפגעהויבן מיין הוט, — איז געווען דער רואיקער עטפּאַר פונ'ם פאַטער.

"דאָס האָט מיר אויסגעזעען נים אַזוי העלדיש פונ'ם פאַטער. פון דער גרויסן שטאַרקן מאַן, וואָס האָט מיך, דעם קליי־נעם אינגל ביי דער האַנט געפירט, איך האָב קעגן אַט דער סיטואַציע, וואָס האָט מיך באַנדיט, זיך פאַרגע־שטעלט אַן אַנדערע, וואָס האָט זיך גע־פאַסט צו מיינע געפילן פיל מער און בע־סער. די סצענע, אין וועלכער האַניבאַל פאַטער האָט געשוואוירן זיין קליינעם אינגל פאַר דעם הייז מזבח צו נעמען נקמה פון די רוימער. פון דאַן אַז האָט האַ־ניבאַל אַרמונען א פּלאַץ אין מיין פאַנ־טאַזיע".

פאַר בעס

ד

זינדיס בלוט

פאַר אַל

באַש

פאַר דאָס

דזשעל שאַרפ

קאָנ

פּאַר

אין

אין

אין